ויחפרו עבדי יצחק בנחל כו'

«وحفر عبيد إسحاق في الوادي... بئراً حفرها الأمراء»

إهداء تكريمًا لـ

מוקדש לכבוד הגאון המקובל רבי לוי יצחק שניאורסאהן זצ״ל

والد الريبي، ريب ليفي يتسحاق

LikuteiTorah.com
الباراشا الحاسيدية
/likuteitorah.com/ar/torah-ohr/toldos/4

1 **ויחפרו עבדי יצחק בנחל כו׳. באר חפרוה שרים וגו׳. דהנה איתא בגמ׳** [בגמרא] **ע״פ והנהר הרביעי הוא פרת הוא דמעיקרא שממנו נפרדו לארבעה ראשים דהיינו ג׳ יצאו ממנו והרביעי**

«وحفر خدم إسحاق (**יצחק**) في الوادي»، إلخ. «بئر حفرها الأمراء»، إلخ. فهوذا، ورد في الجمارا (**גמרא**، Gemara) بشأن [الآية] «والنهر الرابع هو الفرات»: «هو الذي كان منذ البداية»، الذي انقسم إلى أربعة رؤوس؛ أي إن ثلاثة خرجت منه، أما الرابع

הוא בעצמו ואמרו כל הנהרות למטה מפרת וכל מעיינות שבעולם נובעים מסולמא דפרת פי׳ מתחת לקרקע נוקב והולך עד שבחפירה מועטת ימצא באר מים חיים.

فهو [الفرات] نفسه. وقالوا: جميع الأنهار أدنى من الفرات، وجميع الينابيع في العالم تنبع من سُلَّم الفرات. أي إنه يشق طريقه تحت الأرض، إلى أن يجد المرء، بحفر يسير، بئر ماء حي.

2 **ולכאורה תמוה מפני מה יקרא באר מים חיים כיון שעיקר נביעתו הוא מנהר פרת. והענין דהנה כתיב ונהר יוצא מעדן להשקות את הגן כו׳**

للوهلة الأولى، يبدو الأمر محيّرًا: لماذا يُسمّى بئرًا للماء الحي، ما دام أصل نبع مائه من نهر الفرات؟ والجواب هو الآتي: ها هو مكتوب: «ونهر يخرج من عدن ليسقي الجنة»، إلخ.

ג״ן סדרי דאורייתא פי׳ כידוע שבתחלה צריך לקבל עומ״ש [עול מלכות שמים] **בשלימות דהיינו להאמין באמונה שלימה באחדות ה׳**

«الحديقة» (**ג״ן**، gan، وعدده 53): الأقسام الأسبوعية الثلاثة والخمسون (**סדרי**، sidros) من التوراة. أي إن المعروف أنه ينبغي للمرء، في البداية، أن يقبل قبول النير (**קבלת עול**، kabbalas ol) لملكوت السماء قبولًا تامًا؛ أي أن يؤمن إيمانًا كاملًا بوحدانية **ה׳**،

שהוא המהווה כל העולמות וכולא קמיה כלא חשיב וכולא חד כו׳ וכאשר יתבונן האדם בק״ש [בקריאת שמע] **וישים ללבו היטיב ענין האחדות ויקבל עליו באמת עול מל׳**

أي إنه يُوجِد العوالم كلها، وكل ما سواه يُعَدّ أمامه لا شيء، والكل واحد، إلخ. وحين يتأمل المرء أثناء تلاوة **שמע** (Shema)، ويُمعن قلبه في مسألة وحدانية [**ה׳**]، ويقبل حقًا على نفسه نير [ملكوته]—

כי יעקב חבל נחלתו חפצם לדבקה בו בכל לבבם ומאמינים באחד וחפצים בו אבל אין מקום שישרה בו בחי׳ אחד לאחר שקבל עליו.

إذ إن «يعقوب (**יעקב**) هو نصيب ميراثه»: رغبتهم أن يلتصقوا به بكل قلوبهم، وهم يؤمنون بالواحد ويرغبون فيه؛ لكن لا يوجد موضع يحلّ فيه مستوى «الواحد» (**בחינה**، bechinah) بعد أن قبِل [ذلك] على نفسه.

3 ואין לו מקום אלא בתורה שהיינו שמיד אחר קבלת מ״ש ילמוד בעיון מחשבתו ושכלו ודבורו בתורה שבע״פ [שבעל פה] **וקודם למודו יתבונן באחדות ה׳ כו׳**

ولا موضع له إلا في التوراة. أي إن عليه، فور قبوله ملكوت السماء، أن يدرس التوراة الشفوية بعمق، مستخدمًا فكره وعقله وكلامه؛ وقبل دراسته، عليه أن يتأمل في وحدانية **ה׳**، إلخ.

ועי״ז יגרום לו העסק בתורה בכל עומק מחשבתו ולבבו וכו׳ וזהו נק׳ ונהר יוצא מעדן פי׳ מעדן מעם הקב״ה שנק׳ עדן ונהר הוא לשון המשכה

وبهذا ينشأ لديه الاشتغال بالتوراة بكل عمق فكره وقلبه، إلخ. وهذا ما يُسمّى: «ونهر يخرج من عدن». أي إن «من عدن» تعني من **ה׳**، الذي يُسمّى «عدن»؛ و«نهر» تعبير عن الإمداد.

פי׳ כאשר יומשך אלהות מלמעל׳ [מלמעלה] **למטה בקבל׳ מ״ש המשכה זאת משקה את הגן היא התורה שהיא ד׳ אמות של הלכה במקום קדשי קדשים אורייתא היכלא דמלכא שבה שורה אחדות ה׳ כו׳**

أي حين تُنزَّل الإلهية من الأعلى إلى الأسفل من خلال قبول ملكوت السماء، فإن هذا الإمداد يسقي الجنّة، أي التوراة، التي هي «أربعة أذرع من أحكام الشريعة (**הלכה**, halachah)»، في موضع قدس الأقداس؛ «فالتوراة قصر الملك»، وفيها تحلّ وحدانية **ה׳**، إلخ.

כאשר יתקיים בו בחי׳ נהר יוצא מעדן בתפלתו ושעור למודו מיד אחר התפלה אבל אח״כ צריך לעסוק בכל מחשבתו כו׳

حين تتحقق فيه مرتبة «نهر يخرج من عدن» في صلاته وفي دراسته المقررة فور الصلاة؛ لكن عليه بعد ذلك أن يشغل فكره كله، إلخ،

בעניני עולם השפל ושוכח כל התבוננותו בקבלת מ״ש מפני גשמיות גופו על מעוט דעת שלו ויתרחק מאד מבחינה שהיה לו דעת בתפלתו ועבודתו בתורה כו׳

بأمور العالم المنحطّ، وينسى كل تأمله في قبول ملكوت السماء بسبب مادية جسده، وبسبب ضآلة المعرفة (**דעת**, Daas) لديه؛ فيبتعد كثيرًا عن المرتبة التي كان فيها مدركًا في صلاته وخدمته في التوراة، إلخ—

לכך נתן לנו מצות לעשותם כל היום כי ענין המצות מעשיות הם הגבה למעלה מעלה בפנימיותם ושרשם

لذلك أعطانا **ה׳** وصايا عملية (**מצות**, mitzvos) لنؤديها طوال اليوم؛ لأن الوصايا العملية عالية جدًا، في بُعدها الباطني (**פנימיות**, pnimiyus) وفي أصلها،

אך שנתלבשו בכמה לבושים בהשתלשלות העולמות כו' ומ"מ רומזים על מדרגה הגבוה שבשרש' [שבשרשם] **כמו מצות ציצי'** [ציצית] **שענינה למעלה בעולמות עליונים ונתלבשה מצותה בשמונה חוטין של צמר וה' קשרים כו'**

غير أنها تلبّست بلبوس كثيرة في سلسلة العوالم الهابطة (**השתלשלות**, hishtalshelus)، إلخ. ومع ذلك، فهي تشير إلى المرتبة السامية الكامنة في أصلها؛ فمثلًا، وصية الأهداب (**ציצי'**, tzitzis)، التي يكمن معناها في العوالم العلوية، تلبّست وصيتها في ثمانية خيوط من الصوف وخمس عقد، إلخ.

ולכן המצות לא תצטרך להם עבודת האדם לתקנם ולכוון אל אמתתם כי מצות א"צ [אין צריך / אינו צריך] **כוונה לפי שהן בעצמם מתוקנים ונשתלשלו ממעלה למטה כו' והעושה המצוה המשכת אלהות שגורם אינה מצד עבודתו רק מחמת המצות עצמן כו'.**

ولذلك لا تحتاج الوصايا إلى خدمة الإنسان كي يُصلحها ويوجّه قصده إلى حقيقتها، إذ «الوصايا لا تحتاج إلى نية»، لأنها مصحّحة في ذاتها وقد تدرّج نزولها من الأعلى إلى الأسفل، إلخ. وأما من يؤدي الوصية، فإن إنزال الإلهية الذي يتسبّب فيه لا يكون بفضل خدمته، بل بسبب الوصايا نفسها وحدها، إلخ.

משא"כ בתורה ותפלה שהיא עבודת הלב תלויה דוקא בכוונת האדם כו' ועיקר הכוונה הצריכה בעשיי' [בעשייה] **המצות הוא שיתבונן בתחילה איך שהוא מאד רחוק מה'**

ليس الأمر كذلك في التوراة والصلاة، وهما عبادة القلب؛ إذ يتوقف الأمر تحديدًا على نية الشخص، إلخ. وأما النية الأساسية اللازمة لأداء الوصايا (**מצות**, mitzvos)، فهي أن يتأمل أولًا في مدى بُعده الشديد عن **ה'**،

ע"י טרדתו כל היום בהבלי חפצי העוה"ז וגשמיות חומרו ועוונותיו מסך מבדיל לבלתי התקרב אל ה' אפי' [אפילו] **מעט ויתבונן**

بسبب انشغاله طوال اليوم بأباطيل شواغل هذا العالم، وبمادية طبيعته الجسدية، وبخطاياه — وهي حجاب فاصل، [يمنعه] من الاقتراب من **ה'** ولو قليلًا. وليتأمل

בזה היטב הדק וישבור לבו בהתבונני' [בהתבוננות] **זה ויכנע לבבו מפני שמ"מ חפץ הוא להתקרב אל ה' בתורתו כו' ויכוון במצוה שנזדמנה לידו בעשותו אותה.**

في ذلك بإمعان بالغ ودقة متناهية، وليكسر قلبه بهذا التأمل، وليخضع قلبه — لأنه، مع ذلك، يرغب في الاقتراب من **ה'** عن طريق توراته، إلخ. وليستحضر [هذه] النية في وصية (**מצוה**, mitzvah) تقع بيده، حين يؤديها.

שהוא כמו באר מ״ח שנובע מתחת הקרקע מנהר א׳ שאע״פ [שאף על פי] **שהנהר אינו נק׳ מ״ח אבל המים היוצאים ממנו ונוקב והולך עובי עפר הקרקע נק׳ מים חיים מפני שמתברר ומתלבן ע״י דחקם לצאת בעפר החומרי**

فهذا يشبه بئرًا من ماء حيّ ينبع من نهر تحت الأرض: فعلى الرغم من أن النهر لا يُسمّى «ماءً حيًّا»، فإن الماء الخارج منه، الذي يشق طريقه نافذًا في سماكة تراب الأرض، يُسمّى «ماءً حيًّا»، لأنه يتصفّى ويتنقّى حين يُضغط عليه ليخرج عبر تراب الأرض المادي.

וכן ממש עשיית המצוות כשהי׳ [כשהיה] **לו בתחלה בתפלתו ועבודתו בחי׳ נהר יוצא מעדן הנ״ל רק שנכסה ונעלם בתוכו ע״י גשמיות תשוקת גופו כל היום.**

وكذلك تمامًا أداء الوصايا: فقد كان لديه في البداية، في صلاته وخدمته، مستوى «نهر يخرج من عدن» المذكور آنفًا، لكنه استتر واختفى في داخله بفعل مادية رغبة جسده طوال اليوم.

4 **וכשעושה המצוה שנובעת מנהר הנ״ל פי׳ מפני שזוכר שכבר קבל ע״ע** [על עצמו / על עצמך] **מ״ש בכל לבבו ולכך עושה מצותיו ליכנס בעול מלכותו אע״פ** [אף על פי] **שעכשיו אין לו בחי׳ נהר הנ״ל סומך לבו על שכבר גמר בלבו לעבוד ה׳ באמת זהו**

وحين يؤدي الوصية الدينية (mitzvah ,**מצוה**) التي تنبع من النهر المذكور آنفًا — أي لأنه يتذكر أنه سبق أن قبل على نفسه ملكوت السماء بكل قلبه، ولذلك يؤدي وصاياه (mitzvos ,**מצותיו**) لكي يدخل تحت نير ملكوته؛ ومع أنه لا يملك الآن مستوى النهر المذكور آنفًا، فإنه يستند في قلبه إلى أنه قد عزم من قبل في قلبه على خدمة **ה׳** حقًّا — فهذا هو

כמו באר מ״ח מפני שמאד ערב לו זאת המעט בעבודת ה׳ מפני שהתבונן שמאד מאד רחוק הוא מה׳.

كبئر ماء حيّ، لأن هذا القدر القليل من خدمة **ה׳** عذبٌ جدًّا لديه، إذ تأمل أنه بعيدٌ جدًّا جدًّا عن **ה׳**.

5 **ועושה המצוה הוא ע״ד הנ״ל שמאד מתוק וערב לו לעשות המצוה כו׳ כמו הבאר כשחופרין בקרקע ומוצאים מים הם מ״ח מפני שעברו עובי העפר כן עשיית המצות עשייתו אותה נובעת מנהר הנ״ל כו׳.**

و[حين] يؤدي الوصية (**מצוה**) على النحو المذكور أعلاه، [بحيث] يكون أداء الوصية عذبًا مستطابًا جدًّا لديه، إلخ — مثل البئر: حين يحفر المرء في الأرض ويجد ماءً، يكون ماءً حيًّا لأنه اجتاز سُمك الأرض؛ وهكذا أيضًا أداء الوصايا: فإن أداءه لها ينبع من النهر المذكور أعلاه، إلخ.

6 **וזהו שהיה האריז"ל** [האר"י זכרונו לברכה] **שמח מאד בעשיית המצות ולכך זכה לרה"ק** [לרוח הקודש] **ולא שמח בעבודתו כו' כי המצות בפני עצמם קדושתם כו'**

وهذا هو [سبب] فرح الأريزال (**האריז"ל**) كثيرًا بأداء الوصايا (**מצות**, mitzvos)، ولذلك استحقّ الروح المقدسة (**רוח הקודש**, ruach hakodesh)، ولم يفرح بخدمته [الخاصة به]، إلخ؛ لأن الوصايا في ذاتها لها قداستها [الخاصة بها]، إلخ،

כנ"ל ועשיותה בא מהתבוננות שפלות התקרבותו אל ה' שזו היא מדת ענוה באמת שנאמר על מרע"ה [משה רבינו עליו השלום] **כי עיקר השפלו' בפני כל אדם שאמרו א"א להיו'** [להיות] **כ"א עד"ז שרואה בחבירו שהוא יותר קרוב לה' כו'**

كما [ذُكر] أعلاه. وكان أداؤه لها ناشئًا عن تأمله في مدى ضآلة تقرّبه من **ה'**. فهذه هي خصلة التواضع الحقيقي التي وُصف بها موسى (**משה**) معلمنا، **ע"ה**؛ إذ إن جوهر الشعور بالدونية أمام كل إنسان ـ وهو ما قالوا إنه لا يمكن إلا بهذه الطريقة ـ هو أن يرى المرء في صاحبه أنه أقرب إلى **ה'**، إلخ.

וזהו נפש שבעה תבוס נופת שאפילו הדבש מר לו אבל נפש רעבה כל מר מתוק

وهذا [هو معنى] «النفس الشبعى تدوس قرص العسل» ـ حتى إن العسل مرٌّ عليها ـ «أما النفس الجائعة فكل مرٍّ حلو».

פי' באר מ"ח הנ"ל ע"י חפירותו בעפר גופו כשיוצא מעט מים מתוקים ערבים לו מאד מפני שגופו רעבה בעבודת ה' וזהו באר חפרוה שרים:

أي: بئر الماء الحي المذكور أعلاه؛ فمن خلال حفره في تراب جسده، حين يخرج قليل من الماء، يكون عذبًا ومستساغًا لديه جدًا، لأن جسده جائع في خدمة **ה'**. وهذا هو «بئر حفرها الأمراء».

LikuteiTorah.com
الباراشا الحاسيدية

حول هذه الطبعة

This edition contains the Hebrew text و the English translation.

The Hebrew text of Torah Ohr: © Kehot Publication Society, via Sefaria, CC BY-NC 4.0; formatting adapted.

Our English translation, made from the Hebrew without Kehot's notes: CC BY-NC 4.0.

This edition as a whole: CC BY-NC 4.0. Shuls, schools and non-profit projects may copy, print and share it freely, and may ask for donations to cover the cost of printing; it may never be sold. Credit Kehot Publication Society and likuteitorah.com. https://creativecommons.org/licenses/by-nc/4.0/

الترجمة العربية والشروح: أُعدّت لموقع LikuteiTorah.com بمساعدة الذكاء الاصطناعي (openai/gpt-6-luna-pro:batch)، وقورنت بالنص العبري وبموقع سفاريا؛ ولم يراجعها محرر بشري بعد. يرجى التحقق من كل ما هو مهم بالرجوع إلى النص العبري.

طلب الريبي أن تُدرَس مَاماريم باراشا الأسبوع، «الباراشا الحسيدية»، خلال ذلك الأسبوع، موزعة على أيامه السبعة (Sichah of Shabbos Parshas Vayakhel 5725 · Toras Menachem vol. 42, pp. 306–309). لماذا ندرسها، وما بركات الريبي: likuteitorah.com/about/the-chassidishe-parsha/

مشروع مجاني غير تجاري؛ لا يُباع هنا شيء. والمشروع غير تابع لكيهوت أو سفاريا أو مكتبة لوبافيتش. © likuteitorah.com

من likuteitorah.com/ar/torah-ohr/toldos/4/

إهداء تكريمًا لـ

מוקדש לכבוד הגאון המקובל רבי לוי יצחק שניאורסאהן זצ״ל

والد الريبي، ريب ليفي يتسحاق